

Dette mener partiene om ruspolitikk

Vi har spurt de forskjellige partiene om hva de mener om viktige områder
i ruspolitikken. Her er oversikten.

#valg2017

1 Setter dere folkehelse foran næringsinteresser i alkoholpolitikken?

Regjeringen har sagt at hovedlinjene i alkoholpolitikken skal ligge fast. Likevel har den foretatt en rekke endringer, som alle trekker i retning mot økt hensyn til næringsinteresser. For eksempel er taxfree-kvoten blitt utvidet, gårdssalg av drikke med opptil 22 prosent alkoholinhold er blitt tillatt, reklameforbudet mot alkohol er blitt uthulet og det er blitt flere salgsdager for Vinmonopolet.

Næringsinteresser og kundehensyn brukes ofte som argumenter for å liberalisere alkoholpolitikken. Men alkohol er ingen ordinær vare, og alkoholpolitikk bør først og fremst være helsepolitikk, ikke næringspolitikk.

Verdens helseorganisasjon (WHO) peker på økte alkoholavgifter, reklameforbud – inkludert sponing – og regulerte utsalgssteder for alkohol som de tre viktigste virkemidlene for å forebygge alkoholrelaterte skader og død. Våre viktigste virkemidler er derfor tilgjengelighetsbegrensende tiltak som begrensninger på salgssteder og -tider for alkohol, prisregulering, Vinmonopol og reklameforbud.

★ Vurderes av den enkelte kommune.

	Ja	Nei	Ingen mening
	✓		
	✓		
			★
	✓		
	✓		
	✓		
	✓		
	✓		
	✓		

2 Vil dere bevare Vinmonopolet?

Vinmonopolordningen er et av de viktigste alkoholpolitiske virkemidlene vi har. EU er prinsipielt imot monopolordninger, men Norge har fått unntak til å ha en monopol av hensyn til folkehelsen. Tyngden og troverdigheten i argumentet for ordningen svekkes dersom det åpnes for mer omfattende salg av alkohol utenfor monopolordningen, som taxfree, gårdsutsalg og andre alternative kanaler.

Åtte av ti nordmenn ønsker å beholde Vinmonopolet, ifølge en måling gjennomført av Sentio på oppdrag fra Actis i 2016. Oppslutningen har økt i de siste årene.

★ Vil åpne for at også produsenter av lokalt produsert sterkøl kan selge sine produkter utenfor Vinmonopolet, på samme måte som lokale produsenter av vin og sider.

	Ja	Nei	Ingen mening
	✓		
	✓		
		✗	
	✓		
	✓		
	✓★		
	✓		
	✓		
	✓		

3 Vil dere avvikle taxfree-ordningen?

Taxfree koster hvert år mellom tre og fem milliarder kroner på grunn av avgiftstapet ved salg. Om vi legger til kostnadene alkoholbruk har for folkehelsen og flyreiser har på klimaet, øker prislappen. Inntektene fra alkoholsalget bidrar til å holde flybillettprisene nede. Dette gjør det vanskeligere for miljøvennlige alternativ å konkurrere på pris.

Taxfree-ordningen var ment som en ventil for en restriktiv alkoholpolitikk, men har nå fått et omfang som truer både folkehelse og Vinmonopolet.

En stor del av den norske alkoholomsetningen foregår nå via taxfree. Dette kan true ordningen med Vinmonopolet, både økonomisk og politisk.

	Ja	Nei	Ingen mening
		X	
		X	
		X	
		X	
		X	
		X	
	✓		
	✓		
		X	

4 Vil dere la Vinmonopolet overta taxfree-salget?

Norge har en god tradisjon for å føre en ansvarlig alkoholpolitikk med mål om å minimere skader fra alkoholbruk. Regulert pris, tilgjengelighet og reklameforbud er ifølge Verdens helseorganisasjon de tre viktigste virkemidlene for å forebygge og redusere alkoholskader. Disse tre er også bærebjelkene i norsk alkoholpolitikk. Taxfree-ordningen undergraver dette ved å gjøre alkohol billigere og mer tilgjengelig. Derfor er en avvikling av taxfree-ordningen å foretrekke, og å la Vinmonopolet overta den nest beste løsningen.

★ Vil vurdere å la Vinmonopolet ta over driften av taxfree-ordningen når gjeldende avtale utløper.

! Vil primært avvikle taxfree.

	Ja	Nei	Ingen mening
	★		
		✗	
		✗	
	✓		
	✓		
	✓		
	✓!		
	✓!		
	✓		

5 Vil dere styrke kontrollen med alkoholsalg i butikk?

Alkohol er ikke en vanlig vare. Derfor har vi andre regler for salg av alkoholholdige drikker enn for andre dagligvarer. Å hindre salg til mindreårige er et særlig ansvar. Forskning viser at unge har større risiko for å havne i dårlige situasjoner som følge av alkoholbruk enn eldre. Det kan handle om å få tingene sine ødelagt, hærverk, bli skadet eller å oppleve alvorlige hendelser som vold og seksuelle overgrep. Ved å gjøre alkohol mindre tilgjengelig for unge reduserer man risiko for at ungdom får negative opplevelser som følge av alkoholbruk.

Det er solid dokumentasjon på at dagligvarebutikkene fører altfor dårlig kontroll med alkoholsalget, og mange selger til mindreårige. Vi trenger at de som har ansvaret for å hindre salg til mindreårige tar det ansvaret. Det handler om bedre opplæring av ansatte og bedre kontroll for å hindre at useriøse aktører fortsetter salget.

★ Vurderes av den enkelte kommune

	Ja	Nei	Ingen mening	
				★
			☐	
				★
	☒			
	☒			
	☒			
	☒			
			☐	
	☒			

6 Vil dere tillate salg av sterkøl i butikk?

Dersom sterkøl kan selges i dagligvareforretninger, vil dette føre til at en mer alkoholsterk variant av øl blir mer tilgjengelig. Dagligvarebutikkene har flere utslag og lengre åpningstider enn Vinmonopolet. Å legge til rette for at folk bytter ut vanlig øl med sterkøl, og gjøre sterkøl mer tilgjengelig enn i dag, er en dårlig strategi for å få ned et helseskadelig forbruk.

I tillegg til å øke tilgjengeligheten av alkohol kan det å tillate sterkøl i butikk på sikt bidra til å true Vinmonopolet. Det er dessuten solid dokumentasjon på at dagligvarebutikkene fører altfor dårlig kontroll med alkoholsalget, og mange selger til mindreårige. Det vil være uansvarlig å la en bransje som ikke klarer å kontrollere salg av vanlig øl, få ansvaret for å selge enda sterkere varer.

★ Vil åpne for at også produsenter av lokalt produsert sterkøl kan selge sine produkter utenfor Vinmonopolet, på samme måte som lokale produsenter av vin og sider.

	Ja	Nei	Ingen mening
		✗	
	✓		
	✓		
		✗	
		✗	
		✗ [★]	
		✗	
			○
		✗	

7 Vil dere utvide de maksimale skjenketidene?

Tidligere stengetid er forbundet med en signifikant nedgang i utelivsvolden. Innskrenkning av skjenketiden er derfor et svært effektivt tiltak for å redusere vold og utrygghet.

Sammenhengen mellom skjenketider og vold er grundig dokumentert i både internasjonal og norsk forskning. En studie av de 18 største bykommunene i Norge i perioden 2000–2010 viser at én times innskrenking av skjenketiden reduserer antall voldstilfeller med 19 tilfeller per 100 000 innbyggere (Rossov og Nordström 2011). Dette tilsvarer 16 prosent av volden nattestid i helgene i sentrum.

Erfaringene fra flere kommuner som har innskrenket skjenketiden viser at det ikke er slik at innskrenkingen flytter fyll og vold ut fra sentrum og til ulike nachspiel. Tvert imot reduseres bråket markant.

★ Vil gi kommunene større handlingsrom i spørsmål om skjenketider og utsalgsteder.

! Mener det ikke bør være statlige begrensninger for åpningstider i butikker eller for salg og skjenking av alkohol.

	Ja	Nei	Ingen mening
		✗	
		✗★	
	✓		
		✗	
		✗	
	✓!		
		✗	
			○
		✗	

8

Vil dere jobbe for flere alkoholfrie arenaer?

Alle er enige om at alkohol ikke alltid passer, men grensene for når det passer flyttes stadig. En stadig utvidelse av hvor og når det skal være greit å drikke alkohol er ikke uproblematisk. Økt tilrettelegging for alkoholdrikking kan øke det generelle forbruket, noe som er negativt for folkehelsen. Likevel er dette først og fremst et problem fordi økt drikking på fellesarenaene våre kan gjøre at det blir mindre hyggelig for andre, det kan øke drikkepresset og det kan føre til at mennesker med et problematisk forhold til alkohol synes kultur- og idrettstilbud blir vanskelige å delta på. Av hensyn til barn er det også viktig at det er offentlige rom uten alkohol, der det er hyggelig for hele familien å være.

Det er en myte at folk ønsker seg flere steder og anledninger for å drikke. Tvert imot ønsker hele 75 prosent seg flere alkoholfrie arenaer, ifølge TNS Gallups helsepolitiske barometer for 2016.

★ Vurderes av den enkelte kommune.

	Ja	Nei	Ingen mening
	✓		
	✓		
			★
	✓		
	✓		
	✓		
	✓		
	✓		
	✓		

9 Vil dere sørge for innholdsmarkering på alkoholemballasje?

Alkohol er det eneste næringsmidlet som er unntatt krav om merking av ingredienser, kalorier og næringsinnhold. Alkohol bør, i likhet med andre helseskadelige produkter som sigaretter og snus, merkes med advarsler. Forskningen gir godt grunnlag for å merke alkoholprodukter med advarsler, slik at forbrukerne får informasjon om helserisikoen ved forbruk (kreftrisiko, hjerte- og karsykdommer, leverskader).

Kunnskap om ingredienser og kalornivå er også viktig for mennesker med for eksempel diabetes eller allergi, eller for de som prøver å passe vekta. Dette er informasjon vi som forbrukere får om alle andre varer og det er ingen grunn til at alkohol skal være unntatt krav om å gi forbrukerne innsikt.

★ Nasjonalt arbeid må harmonisere med det som arbeidet som nå foregår i EU.

	Ja	Nei	Ingen mening
	✓		
	✓★		
			○
	✓		
	✓		
	✓		
	✓		
			○
			○

10 Vil dere igangsette heroinassistert behandling?

Det blir ofte hevdet at heroinassistert behandling (HAB) er nødvendig for å redusere overdosedødsfall. En fersk kunnskapsoppsummering fra Seraf fraråder imidlertid oppstart av forsøksprosjekt med HAB.

Å åpne for heroinassistert behandling er feil prioritering av ressursene i rusomsorgen. Forskingen viser at tilbudet ikke vil nå den gruppen den er ment å hjelpe, og at behandlingsformen vil utgjøre liten forskjell i dødelighet sammenlignet med et godt utbygget legemiddelassistert rehabilitering (LAR). I stedet er det viktig å jobbe for et forbedret LAR og et godt ettervern som gir folk en real sjanse til å få et annet liv. Ved å satse på det vi faktisk vet hjelper, som et bedre LAR-opplegg og økt satsing på bolig, nettverk og aktivitet, kan vi lykkes bedre enn i dag for å redusere overdoser og dødelighet blant de tyngste rusmisbrukerne.

★ Det skal være medisinskfaglige og forskningsbaserte vurderinger som legges til grunn for hva slags medikamenter og behandlingsmetoder, herunder heroinassistert behandling, som benyttes i helsehjelp til rusavhengige.

! Vil ha forsøksprosjekt.

	Ja	Nei	Ingen mening
	✓★		
	✓!		
		✗	
		✗	
		✗	
	✓		
	✓		
	✓		
	✓		

11 Vil dere legalisere narkotika?

Legalisering betyr at det er lov å lage, ha, kjøpe og bruke et stoff. Avkriminalisering betyr at selve bruken ikke er straffbar etter straffeloven, men at produksjon og salg fortsatt er forbudt. Bruk er heller ikke lovlig, men møtes med andre type reaksjoner og tiltak.

Forbudet bidrar til at det er vanskeligere å få tak i narkotika, og reduserer sosial aksept for å bruke narkotiske stoffer. Rusforskningen er klar på at dette er viktig tiltak for å redusere bruken og dermed også skadene av rusmidler.

Det er bred enighet om at det sjelden vil hjelpe å bøtelegge tunge misbrukere. Samtidig er rusproblemene ofte så sammensatte at det som kan hjelpe noen, ikke nødvendigvis hjelper andre. Det er viktig å skille de tunge rusmisbrukerne som trenger rusbehandling fra de unge som trenger forebyggingstiltak.

★ Vil utrede strengt regulert omsetning av lettere rusmidler som i dag er illegale.

	Ja	Nei	Ingen mening
		X	
		X	
		X	
		X	
		X	
		X	
		X	
		X★	
		X	

12 Vil dere øremerke mer penger til helsesøstre?

Helsesøstertilbudet er et viktig lavterskeltilbud ved skolene som gjør at problemer kan avdekkes tidlig og tiltak settes i gang før vanskene har vokst seg for store.

Fra 2014 til og med 2017 er det bevilget 836 millioner kroner til en styrking av helsesøstertjenesten i skolene og til helsestasjonene. Men fordi pengene ikke er øremerket, står kommunene fritt til å bruke mye av midlene på helt andre formål. En tidligere undersøkelse har vist at syv av ti kroner til helsesøsterordningen ikke når fram til formålet.

★ Vil øremerke ressurser til helsestasjonen og skolehelsetjenesten, men ikke spesifikt helsesøster.

	Ja	Nei	Ingen mening
	✓		
		✗★	
	✓		
	✓		
	✓		
			★
	✓		
	✓		
	✓		

13 Vil dere øremerke tilskudd til kommunenes oppfølging av rusavhengige?

Regjeringen har gode og store ambisjoner for en bedre rusomsorg. En viktig del av dette arbeidet skjer i kommunene, som oppfølging av mennesker som kommer ut fra soning og behandling. Det er avgjørende for å lykkes med å skape seg et nytt liv at det finnes en trygg og tilpasset bolig, meningsfullt innhold i hverdagen og et sosialt nettverk. I dag er det altfor mange mennesker som opplever å bli for dårlig fulgt opp.

Mangel på øremerking gjør at det går mindre penger til rusarbeid enn det ville gjort med øremerking. En tidligere forskningsrapport fra Sintef (2013) konkluderer med at øremerking er nødvendig for at rusarbeidet skal prioriteres. Dette synet har bred støtte hos organisasjonene på rusfeltet.

★ Vil øke midler til kommunene i opptrappingsplanen for rusfeltet, men uklart om dette skal øremerkes.

	Ja	Nei	Ingen mening
	✓★		
	✓★		
	✓		
	✓		
	✓		
		✗	
	✓		
	✓		
			○

14 Vil dere bygge flere rusmestringsenheter i norske fengsler?

Det finnes 43 fengsler i Norge, men bare 14 fengsler har rusmestringsenhet, det vil si en forsterket enhet innenfor et fengsel. Det fungerer som en egen avdeling spesielt tilrettelagt for innsatte med rusproblemer.

Innsatte med rusproblemer trenger mer hjelp enn det som gis i dag til å bli rusfrie gjennom soningsperioden og god oppfølging for å hindre tilbakefall ved løslatelse. Løslatelse fra fengsel er i dag en av de farligste «glippsonene». Ferske tall fra et forskningsprosjekt ved Seraf viser at de første dagene og den første uken etter løslatelse er en særlig risikoperiode for overdoser og overdosedødsfall, der overdoser utgjør hele 85 prosent av dødsfallene som skjer innen en uke etter endt soning. Altfor mange opplever å komme ut fra fengselet til ingenting, eller til en situasjon der altfor lite av det som trengs for å lykkes med å starte et nytt liv, er på plass. Derfor må forberedelsen av og innsatsen rundt løslatelse økes.

	Ja	Nei	Ingen mening
	☒		
	☒		
	☒		
	☒		
	☒		
			☐
	☒		
			☐
			☐

Spørrerunden til partiene er utført av Actis - Rusfeltets samarbeidsorgan. Vi er en paraply for 30 organisasjoner som jobber på rusfeltet. Actis jobber for å redusere skadene fra bruk av alkohol, narkotika og pengespill. Les mer om partienes ruspolitikk og om oss på www.actis.no.